

VĂN HỌC HÀN QUỐC TẠI VIỆT NAM: VỊ TRÍ VÀ ĐỊNH HƯỚNG

Hà Minh Thành*

Tóm tắt

So với các lĩnh vực khác, giao lưu văn học Việt Nam - Hàn Quốc bắt đầu muộn hơn nhưng cũng đã đạt được không ít thành quả. Giao lưu văn học không chỉ dừng lại ở việc giới thiệu tác phẩm văn học của nhau mà còn bao gồm các hoạt động thực tiễn khác thông qua các chương trình đa dạng như hội thảo, dự án nghiên cứu chung, chia sẻ nguồn tài liệu lên quan đến văn học; thông qua những giao lưu giữa các nhà nghiên cứu, các nhà văn, các nhà biên dịch... Trong bài viết này, người viết chú trọng đến việc nhìn lại những hoạt động liên quan tới văn học Hàn Quốc ở Việt Nam được thực hiện từ khi chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao giữa hai nước cho tới thời điểm hiện nay. Từ đó, xem xét xem bài toán hiện tại là gì, cần những nỗ lực và đổi mới như thế nào vì một tương lai xán lạn hơn cho văn học Hàn Quốc tại Việt Nam nói riêng và giao lưu văn học Hàn-Việt nói chung.

Từ khóa: văn học Hàn Quốc, giao lưu văn học, biên dịch

1. Đặt vấn đề

Việt Nam và Hàn Quốc kỷ niệm 30 năm chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao vào năm 2022, và trong suốt thời gian qua hai nước đã mở rộng giao lưu, hợp tác trên nhiều lĩnh vực. So với các lĩnh vực khác, giao lưu văn học Việt Nam - Hàn Quốc bắt đầu muộn hơn nhưng cũng đã đạt được không ít thành quả. Giờ đây, Việt Nam và Hàn Quốc đã vượt qua giai đoạn “tò mò” về văn học của nhau, những hoạt động thực tiễn nhằm hiểu sâu hơn nữa về lĩnh vực văn học đang không ngừng gia tăng. Giao lưu văn học giữa hai quốc gia được bắt đầu từ năm 1994¹ và trong khoảng hơn 10 năm trở lại đây, số lượng tác phẩm văn học Hàn Quốc được dịch sang tiếng Việt đã tăng lên nhanh chóng. Số lượng tác phẩm được dịch và xuất bản đã vượt hơn một trăm² đầu sách, cho thấy rõ sự sôi nổi trong giao lưu văn học giữa hai nước. Văn học Việt Nam ở Hàn Quốc tuy chưa được giới thiệu một cách đầy đủ về số lượng nhưng đối với người Hàn Quốc thì văn học Việt Nam đã không còn xa lạ³. Nhưng giao lưu văn học không chỉ dừng lại ở việc giới thiệu tác phẩm văn học của

*Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội

¹ Năm 1994, tác phẩm văn học cổ <Xuân Hương truyện> do Bae Yang-soo dịch và Nhà xuất bản Khoa học xã hội Hà Nội ấn hành, được coi là tác phẩm văn học Hàn Quốc đầu tiên được giới thiệu ở Việt Nam sau khi hai nước chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao.

² Theo khảo sát và thống kê của người viết, tính đến thời điểm cuối năm 2020, có 124 đầu sách văn học Hàn Quốc đã được dịch và xuất bản tại Việt Nam.

³ Tiểu thuyết <Nổi buồn chiến tranh> (Bảo Ninh) có thể coi là ví dụ điển hình cho thấy kết quả cụ thể của những nỗ lực hiểu biết lẫn nhau giữa hai bên ở cấp phi chính phủ kể từ sau khi các nhà văn nhà thơ của Hàn Quốc và Việt Nam chính thức giao lưu.

n nhau mà còn bao gồm các hoạt động thực tiễn khác thông qua các chương trình đa dạng như hội thảo, dự án nghiên cứu chung, chia sẻ nguồn tài liệu lên quan đến văn học; thông qua những giao lưu giữa các nhà nghiên cứu, các nhà văn, các nhà biên dịch... Trong bài viết này, người viết muốn nhìn lại những hoạt động liên quan tới văn học Hàn Quốc ở Việt Nam được thực hiện cho tới thời điểm hiện nay từ lập trường của phía Việt Nam chứ không hẳn ở lập trường giao lưu văn học Hàn - Việt nhìn từ cả hai phía, để từ đó xem xét xem bài toán hiện tại là gì, cần những nỗ lực và đổi mới như thế nào vì một tương lai xán lạn hơn cho văn học Hàn Quốc tại Việt Nam nói riêng và giao lưu văn học Hàn-Việt nói chung.

2. Tầm quan trọng của giao lưu văn học trong mối quan hệ Hàn - Việt

Trước tiên, người viết muốn nhấn mạnh rằng giao lưu văn học đang đóng vai trò quan trọng trong mối quan hệ Việt - Hàn. Như chúng ta biết, văn học có vai trò kết nối giúp cho mối quan hệ giữa con người với con người trở nên gần gũi hơn. Thông qua giao lưu văn học mà đặc biệt là qua tác phẩm văn học, chúng ta có thể thấy được những thứ mà nhìn từ vẻ bề ngoài khó nhận ra. Nói cách khác, người Việt Nam có thể thấy được một Hàn Quốc với dáng vẻ khác thông qua tác phẩm văn học. Với đa số người Việt Nam thì Hàn Quốc được biết đến là quốc gia với tốc độ phát triển kinh tế thần kỳ, là cường quốc về IT và khoa học công nghệ. Thêm vào đó, làn sóng Hallyu cũng giúp quảng bá nâng tầm văn hóa Hàn Quốc, khiến một bộ phận không nhỏ giới trẻ Việt Nam ảo tưởng về Hàn Quốc như trong phim ảnh với những hình ảnh mang màu sắc lung linh. Nhưng qua những tác phẩm văn học cổ, tiểu thuyết và truyện ngắn hiện đại của các tác giả Hàn Quốc đã được dịch sang tiếng Việt như Kim You-jeong, Hwang Sun-won, Hwang Suk-young, Park Wan-seo,

Bang Hyun-suk, Shin Gyeong-suk, Hwang Sun-mi, Kim Young-ha... độc giả Việt Nam đã thấy được Hàn Quốc cận đại thời kỳ thực dân, chiến tranh và chia cắt hai miền Nam-Bắc, chính quyền độc tài, quá trình đấu tranh dân chủ hóa, và những vấn đề của Hàn Quốc đương đại. Độc giả Việt Nam nhận thấy trong tác phẩm văn học Hàn Quốc một Hàn Quốc trong quá trình tiến tới trở thành quốc gia phát triển về kinh tế đã nỗ lực bảo tồn các giá trị văn hóa truyền thống, và hiểu rằng người Hàn Quốc phải trải qua không ít vất vả và hy sinh, phát huy tinh thần dân tộc cùng ý chí mạnh mẽ.

Được dịch và giới thiệu ở Hàn Quốc bằng nhiều con đường khác nhau, văn học Việt Nam cũng đã tạo nên ấn tượng sâu sắc, được đánh giá cao trên văn đàn và nhận phản hồi tích cực từ độc giả Hàn Quốc. Thông qua những tác phẩm văn học Việt Nam được giới thiệu, người Hàn Quốc hiểu đúng hơn về Việt Nam và con người Việt Nam. Họ nhận ra rằng Việt Nam không còn chỉ là đất nước gợi nhớ đến vùng đất xa xôi ở phía Nam của Trung Quốc, hay những danh từ quen thuộc như gạo Việt Nam, Việt Cộng, chiến tranh ... mà đồng cảm với một Việt Nam vượt qua nỗi đau chiến tranh, đang hướng tới xây dựng tương lai tốt đẹp, với những con người Việt Nam khôn khéo vì đi chứng chiến tranh nhưng luôn thể hiện lòng tự hào và tự trọng cao.

Không chỉ có vậy, người dân Việt Nam - Hàn Quốc thông qua các tác phẩm văn học đã được dịch để hiểu về lối sống, tư duy và tình cảm của nhau. Không phải là những bài phát biểu mang tính nghi thức hay những con số cứng nhắc, tác phẩm văn học mang tới hiệu quả chân thực cao hơn nhiều trong việc chuyển tải tình cảm và nhận biết về tư duy lối sống của dân tộc khác. Độc giả hai nước đọc tác phẩm văn học của nhau, cùng chiêm nghiệm những khoảng lặng gợi nhiều suy nghĩ, và còn có thể cùng cười cùng khóc

với các nhân vật xuất hiện trong đó. Khi ấy, thế giới cảm xúc không ranh giới giúp nâng cao giá trị nhân văn, đánh thức những nhận thức tiềm ẩn trong mỗi con người, mỗi câu chuyện. Không chỉ có vậy, bắt nguồn từ việc tiếp cận tác phẩm văn học rồi dần tiến đến những hoạt động giao lưu liên quan đến văn học và còn hơn thế nữa. Do đó, có thể nói rằng vai trò cầu nối của giao lưu văn học là giúp độc giả nói riêng và người dân hai nước nói chung đến gần nhau hơn nữa trong mối quan hệ giữa Việt Nam - Hàn Quốc.

3. Hiện thực và bài toán phát triển văn học Hàn Quốc tại Việt Nam

a. Hoạt động biên dịch tác phẩm văn học Hàn Quốc

Hoạt động biên dịch tác phẩm văn học có thể coi là điều kiện tiên quyết, cần thiết và cơ bản với giao lưu văn học. Việc vừa phải tôn trọng ý nghĩa và cấu trúc vốn có của tác phẩm, vừa cố gắng truyền tải đầy đủ những yếu tố hàm chứa bên trong tác phẩm là mục tiêu cuối cùng mà hoạt động biên dịch tác phẩm văn học hướng tới. Nhưng khi dịch tác phẩm văn học của một quốc gia sang một ngôn ngữ khác, người dịch gặp không ít khó khăn vì không chỉ cần năng lực ngôn ngữ mà còn phải có sự hiểu biết nhuần nhuyễn những yếu tố mang tính văn hóa của cả hai quốc gia. Quá trình biên dịch văn học Hàn Quốc sang tiếng Việt cũng tương tự. Không dễ để dịch được một cách trọn vẹn những yếu tố mang tính văn hóa đa dạng mà ngôn ngữ xuất phát là tiếng Hàn hàm chứa sang ngôn ngữ đích là tiếng Việt. Tính đến thời điểm hiện tại, các dịch giả văn học Hàn Quốc ở Việt Nam đã chọn và dịch nhiều tác phẩm ở các thể loại đa dạng nhưng nếu chỉ với nhiệt tình và đam mê thì chưa đủ. Là dịch giả văn học, ai cũng mong muốn nhận được những đánh giá ngợi khen chứ không phải những ý kiến chê bai, nhưng nói một cách nghiêm khắc thì không thể phủ nhận một thực tế rằng vẫn còn tồn tại một số

trường hợp chất lượng bản dịch chưa đạt chuẩn mong đợi trong số những bản dịch tác phẩm Hàn Quốc sang tiếng Việt.

Trong quá trình tiến triển của giao lưu văn học Hàn Quốc và Việt Nam, hoạt động biên dịch tác phẩm văn học Hàn Quốc đã và đang đóng vai trò rất quan trọng nhưng nếu so với năng lực tiềm ẩn thì thành tích chưa cao như kỳ vọng cả về lượng và chất. Điểm đáng mừng là tác phẩm văn học Hàn Quốc được dịch sang tiếng Việt đa phần được dịch từ nguyên bản tiếng Hàn nên có ưu điểm là có thể tránh được những lỗi dịch có thể xuất hiện do dịch qua một ngôn ngữ thứ ba khác. Tuy nhiên, cũng không dễ để các dịch giả vốn không được đào tạo về kỹ năng biên dịch văn học một cách có hệ thống ngay lập tức đạt được năng lực biên dịch xuất sắc. Tức, cần một quá trình nhất định để trau dồi và hoàn thiện. Theo kinh nghiệm của biên tập viên⁴ làm việc nhiều năm tại Nhà xuất bản Hội nhà văn Việt Nam, khi biên tập các bản thảo tác phẩm văn học Hàn Quốc được dịch sang tiếng Việt, cô đã không ít lần thấy bối rối và khó xử. Biên tập viên không biết tiếng Hàn nên không phát hiện được lỗi dịch sai nhưng mỗi khi không hiểu rõ nội dung và cách biểu hiện đã được dịch sang tiếng Việt thì không tránh khỏi những nghi ngại về mức độ thiếu chính xác của bản dịch. Trên thực tế, không thể phủ nhận hiện thực rằng có không ít những tác phẩm dịch thiếu tự nhiên, không nhuần nhuyễn. Giờ không còn là thời kỳ mà cứ xuất hiện tác phẩm văn học Hàn Quốc được dịch và xuất bản ở Việt Nam thì sẽ được coi như sách quý một cách vô điều kiện với lý do khan hiếm nữa. Vì khác với những năm 1990 khi văn học Hàn Quốc mới được giới thiệu ở Việt Nam, gần đây yêu cầu của các nhà nghiên cứu và độc

⁴ Nội dung phát biểu khi tham dự hội thảo <Cùng đọc tác phẩm văn học Hàn Quốc đã dịch sang tiếng Việt> được ngành Hàn Quốc học Trường Đại học KHXH & NV Hà Nội tổ chức vào ngày 26/11/2015.

giả Việt Nam về tác phẩm tác phẩm văn học dịch đã cao hơn rất nhiều.

Để sản phẩm biên dịch đạt được tiêu chuẩn cao thì cần sự tích cực nỗ lực của các dịch giả chuyên nghiệp nhưng thực tế hiện nay ở Việt Nam, việc biên dịch tác phẩm văn học Hàn Quốc không được coi là một nghề chuyên môn. Không nhất định phải là người coi biên dịch như một nghề chuyên môn thì mới có thể dịch tốt tác phẩm văn học Hàn Quốc nhưng rõ ràng biên dịch tác phẩm văn học Hàn Quốc không phải là một nghề ổn định và có sức hấp dẫn. Vì thù lao mà người dịch có thể nhận được từ nhà xuất bản quá thấp⁵. Nếu không phải là vì yêu thích hoặc để tích lũy kinh nghiệm thì số người nhận tiền dịch ít ỏi theo chi trả của nhà xuất bản Việt Nam để dịch tác phẩm văn Hàn Quốc hầu như không có. Dĩ nhiên, có những trường hợp đặc biệt vẫn nhận dịch, và thậm chí không cần tiền thù lao nhưng thường thì hiếm trường hợp sẽ dịch tác phẩm văn học Hàn Quốc mà không có tài trợ biên dịch từ phía Hàn Quốc. Nhưng ngay cả với trường hợp nhận tài trợ biên dịch, việc phải chuẩn bị hồ sơ xin tài trợ và trải qua quá trình thẩm định cũng là việc phiền phức với người dịch. Đương nhiên cần có bản dịch mẫu, ngoài ra còn phải nộp nhiều loại giấy tờ gồm sơ yếu lý lịch, lý do lựa chọn tác phẩm, kế hoạch xuất bản, bản quyền... nhưng cũng không có gì đảm bảo là sẽ được chọn. Tuy nhiệt huyết chuẩn bị nhưng đa số vẫn bị đánh trượt, và về cơ bản thì lý do bị đánh trượt không được thông báo rõ ràng. Người nộp hồ sơ phải tự phán đoán rằng chắc tác phẩm mình chọn bị đánh giá là tác phẩm không phù hợp, không có

sức hấp dẫn để trở thành đối tượng được giới thiệu ở Việt Nam hoặc năng lực biên dịch của mình còn thiếu sót ở đâu đó. Khi không biết chính xác lý do bị đánh trượt thì người dịch rất dễ nản với việc chuẩn bị cho tác phẩm dịch tiếp theo.

b. Nghiên cứu và phê bình văn học Hàn Quốc

Nghiên cứu văn học Hàn Quốc là hoạt động không thể thiếu trong giao lưu văn học Hàn - Việt nhưng lại không đủ sôi nổi so với các lĩnh vực khác và so với khoảng thời gian suốt 30 năm hai nước chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao. Tài liệu nghiên cứu và phê bình văn học Hàn Quốc cũng còn thiếu vắng. Nhập môn *Văn học Hàn Quốc*⁶ xuất bản năm 1997, được sử dụng làm giáo trình giảng dạy văn học Hàn Quốc tại Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn Thành phố Hồ Chí Minh là tài liệu nghiên cứu và giới thiệu về văn học Hàn Quốc đầu tiên tại Việt Nam. Đến năm 2006, giáo trình *Văn học Korea*⁷ được sử dụng làm giáo trình của Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn Hà Nội ra đời, đã trở thành cuốn thứ hai. Sau đó, năm 2017, kết quả nghiên cứu của dự án do Viện Nghiên cứu Hàn Quốc học Trung ương tài trợ được xuất bản thành sách khái quát về văn học Hàn Quốc, hợp tuyển giới thiệu các tác phẩm văn học cổ và văn học dân gian của Hàn Quốc⁸. Những tài liệu nghiên cứu về văn học Hàn Quốc tại Việt Nam đa phần là các bài phát biểu tại hội thảo trong nước và quốc tế, các luận văn thạc sĩ hoặc luận án tiến nghiên cứu ở Hàn Quốc hoặc Việt Nam. Thường thì những nghiên cứu của các nhà

⁵ Nguyễn Long Châu. *Nhập môn văn học Hàn Quốc*. Nhà xuất bản Giáo dục, 1997.

⁷ Trần Thúc Việt. *Giáo trình Văn học Korea*. Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội. 2006.

⁸ Phan Thị Thu Hiền chủ biên. *Đạo bước vườn văn Hàn Quốc, Hợp tuyển văn học cổ điển Hàn Quốc, Hợp tuyển văn học dân gian Hàn Quốc*. Nxb Tổng hợp thành phố Hồ Chí Minh xuất bản năm 2017.

⁵ Trung bình 50.000-80.000 VNĐ cho một trang và thường yêu cầu hoàn thành trong vòng 1-3 tháng. Đối với những người có khả năng sử dụng tiếng Hàn thì việc biên dịch tác phẩm văn học Hàn Quốc không hấp dẫn về mặt kinh tế so với các công việc khác đòi hỏi tiếng Hàn và những tri thức về Hàn Quốc học.

nghiên cứu văn học Hàn Quốc ở Việt Nam (và cả nhà nghiên cứu Hàn Quốc nghiên cứu về văn học Việt Nam) thiên về so sánh văn học Việt Nam và Hàn Quốc. Các nghiên cứu được thực hiện đa dạng về thể loại và thời kỳ từ văn học cổ, văn học cận đại đến văn học hiện đại nhưng còn thiếu tính hệ thống và nếu so với những nghiên cứu về văn học của các nước nói tiếng Anh, văn học Nga, Pháp, Trung Quốc hay Nhật Bản thì nghiên cứu về văn học Hàn Quốc vẫn còn ở giai đoạn bước đầu.

Có thể chia các nhà nghiên cứu văn học Hàn Quốc ở Việt Nam thành 3 nhóm. *Nhóm thứ nhất* là các học giả văn học Việt Nam hoặc văn học nước ngoài tuy không biết tiếng Hàn những thông qua các tài liệu bằng tiếng Hán hay tiếng Anh để tiếp cận với văn học Hàn Quốc. *Nhóm thứ hai* là những người Việt Nam thông thường hoặc có chuyên môn về văn học Việt Nam đã đọc tài liệu cũng như tác phẩm văn học Hàn Quốc bằng tiếng Việt. *Nhóm thứ ba* là những người có chuyên môn về văn học Hàn Quốc hiện đang vừa làm việc trong các cơ quan nghiên cứu và giáo dục về Hàn Quốc. Các nhà nghiên cứu dù thuộc nhóm nghiên cứu nào thì hầu hết cũng đều đang hoạt động và nghiên cứu độc lập, thiếu vắng những nghiên cứu chung cũng như hoạt động giao lưu trao đổi.

Nhận tài trợ của Viện dịch thuật văn học Hàn Quốc, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân Văn Hà Nội đã tổ chức các Hội thảo học thuật liên quan đến văn học Hàn Quốc như: ‘Biên dịch văn học Hàn Quốc tại Việt Nam’(2014), ‘Cùng đọc văn học Hàn Quốc đã được dịch sang tiếng Việt’(2015), ‘Diễn đàn văn học cổ Hàn Quốc’(2017). Những chương trình như vậy là cơ hội để các nhà nghiên cứu, biên dịch văn học Hàn Quốc, và những người quan tâm đến văn học Hàn Quốc gặp gỡ, trao đổi và chia sẻ thông tin, thảo luận về định

hướng phát triển nghiên cứu văn học Hàn Quốc và biên dịch văn học Hàn Quốc trong tương lai. Tuy nhiên, sau đó những hoạt động giao lưu nghiên cứu văn học Hàn Quốc cũng như hội thảo định kỳ như vậy đã không được thực hiện như mong đợi.

Phê bình dịch thuật văn học cũng là một trong các hoạt động quan trọng của nghiên cứu văn học nước ngoài. Có thể nói nếu không có phê bình dịch thuật văn học thì công tác biên dịch văn học khó mà phát triển mạnh. Nhưng ở Việt Nam, phê bình dịch thuật liên quan đến tác phẩm văn học Hàn Quốc hầu như chưa được thực hiện. Vì khác với các nhà phê bình văn học thông thường, người phê bình dịch thuật nếu không thông thạo cả ngôn ngữ nguồn và ngôn ngữ đích thì không thể thực hiện. Nếu không xét đến văn bản ngôn ngữ nguồn, mà chỉ căn cứ vào văn bản ngôn ngữ đích thì hoạt động đó gần với bình luận tác phẩm chứ không phải phê bình dịch thuật. Trước hiện thực phê bình dịch thuật thiếu vắng hoặc tỉ lệ cực thấp như vậy, tác phẩm văn học Hàn Quốc được dịch sang tiếng Việt ít nhiều gặp khó khăn trong việc mở rộng độc giả, và cũng khó có thể kỳ vọng vào những nghiên cứu sôi nổi. Ở Việt Nam, ngành nghiên cứu Hàn Quốc với lịch sử chưa dài, thêm vào đó những thành viên tham gia dịch văn học Hàn Quốc đại đa phần có quan hệ bạn cùng học, khóa trên khóa dưới, thậm chí thầy trò hoặc ít ra cũng là biết mặt quen tên nên cũng rất ngại ngần khi đánh giá tác phẩm dịch của nhau, và thường giữ khoảng cách nhất định với hoạt động này. Trên thực tế, họ là những người hiểu rõ nhất về tình trạng xuất bản văn học Hàn Quốc tại Việt Nam nên khi có tác phẩm mới ra đời sẽ vui mừng khích lệ, nhưng điều này có thể phát sinh mặt trái. Vì như đã nói, do mối quan hệ thân sơ ít nhiều nên họ rất ngại tiên phong trong việc mổ xẻ phê bình những vấn đề còn tồn tại trong chất lượng biên dịch tác phẩm văn học Hàn Quốc.

c. Các hoạt động khác nhằm phát triển văn học Hàn Quốc tại Việt Nam

Rất khó để tìm thấy những hoạt động do phía Việt Nam chủ động trong số những hoạt động quảng bá cũng như các chương trình khác liên quan đến văn học Hàn Quốc được tổ chức ở Việt Nam. Việt Nam hiện đang trong tình trạng phụ thuộc phần lớn vào những nỗ lực tích cực của phía Hàn Quốc trong việc đưa văn học Hàn Quốc ra thế giới. Chiến lược quảng bá văn hóa của chính phủ Hàn Quốc đã thúc đẩy những hoạt động giới thiệu văn học ở Việt Nam. Các cơ quan như Viện dịch thuật văn học Hàn Quốc, Quỹ Văn hóa Daesan đã không chỉ tài trợ dịch thuật mà còn hỗ trợ xuất bản, hội thảo và hoạt động quảng bá.

Tác phẩm văn học Hàn Quốc được phía Hàn Quốc tài trợ biên dịch và xuất bản ở Việt Nam hiện trong tình trạng không nhận được sự quan tâm quảng bá đầy đủ của giới văn học cũng như giới xuất bản Việt Nam. Tác phẩm biên dịch mới xuất bản cũng hiếm được tổ chức giới thiệu sách, quảng bá trên phương tiện truyền thông như truyền hình, báo chí và thậm chí cả những trang web chuyên về sách cũng đa số không được thực hiện, và nếu có thì chỉ ở một góc nhỏ khiêm tốn không gây được sự chú ý đối với độc giả.

Hoạt động chủ động từ phía Việt Nam không hẳn là không có nhưng rất hiếm. Năm 2005, Hội nhà văn Việt Nam lần đầu tiên tổ chức buổi họp báo giới thiệu tác phẩm văn học Hàn Quốc cho tiểu thuyết *Thời gian ăn tôm hùm*⁹. Các nhà văn nhà thơ chủ chốt trong văn đàn Việt Nam đã tề tựu đông đủ, thể hiện sự quan tâm đặc biệt tới một tác phẩm văn học Hàn Quốc có bối cảnh Việt Nam, tò mò xem chủ đề nhạy

cảm là chiến tranh Việt Nam được biểu hiện thế nào dưới ngòi bút của một tác giả Hàn Quốc. Trong bầu không khí thận trọng, buổi họp báo ra mắt *Thời gian ăn tôm hùm* đã nhận được phản ứng tích cực, và trong suốt thời gian dài sau đó vẫn trở thành chủ đề trong các buổi giao lưu văn học Hàn - Việt. Đến năm 2017, Hội nhà văn Việt Nam lần thứ hai tổ chức họp báo giới thiệu tác phẩm văn học Hàn Quốc là tập thơ *Vạn đời người*¹⁰ kiêm gặp gỡ tác giả Koun. Đó là những chương trình cho thấy nếu có mục đích và mong muốn thì phía Việt Nam hoàn toàn có thể thực hiện được vai trò chủ động. Đặc biệt, giao lưu văn học giữa các nhà văn cũng đóng vai trò quan trọng trong việc giao lưu văn học, họ đã trở thành xuất phát điểm và nền tảng của giao lưu văn học Việt - Hàn.

4. Thay lời kết

Trong gần hai năm trở lại đây, dịch bệnh covid-19 đã và đang gây ảnh hưởng không ít tới quan hệ giữa hai nước Việt Nam và Hàn Quốc. Nhưng có một điều thú vị là do sự mở rộng của lối sống không tiếp xúc (Untact) mà lượng người đọc sách trong thời gian rảnh rỗi đang tăng lên đáng kể so với trước đây. Số người nhờ người viết tìm kiếm sách đặc thù hay giới thiệu tác phẩm văn học Hàn Quốc nên đọc cũng không ít. Do vấn đề lưu thông và quảng bá cũng như cách thức tiếp cận còn hạn chế nên trên thực tế vẫn có những khó khăn nhất định trong việc tìm đọc sách văn học Hàn Quốc, nhưng có thể thấy rằng độc giả văn học Hàn Quốc ở Việt Nam đang tăng dần. Hiện nay, không còn hiếm người Việt Nam nghiên cứu văn học Hàn Quốc, cũng không khó tìm những bài đăng tạp chí, luận văn thạc sĩ liên quan đến văn học Hàn Quốc. Thêm vào đó, đã xuất hiện nhiều nhà văn

⁹ Bang Hyun-suk (Hà Minh Thành dịch). *Thời gian ăn tôm hùm*. Nxb Hội nhà văn. 2004.

¹⁰ KoUn (Lê Đăng Hoan dịch). *Vạn đời người*. Nxb Hội nhà văn. 2017.

nhà thơ kỳ vọng vào hoạt động giao lưu với các nhà văn nhà thơ Hàn Quốc, tìm đọc những tác phẩm văn học Hàn Quốc rồi viết bài hoặc review về tác phẩm ấy. Những quan tâm như vậy ngày càng nhiều hơn, xu hướng các độc giả hiểu về văn học Hàn Quốc rồi yêu mến văn học Hàn Quốc đang tăng lên một cách rất tự nhiên. Nhưng để thúc đẩy việc phát triển giao lưu văn học Hàn Quốc hơn nữa ở Việt Nam thì cần có thêm nhiều nỗ lực và đổi mới. Đặc biệt, cần sự chuyển mình tích cực từ phía Việt Nam.

Trước tiên, cần sự tham gia tích cực của những người có chuyên môn về văn học Hàn Quốc để thúc đẩy sự phát triển của văn học Hàn Quốc tại Việt Nam. Hiện nay, trong số những người Việt Nam biên dịch tác phẩm văn học, chỉ có một bộ phận nhỏ là những người đã học chuyên ngành văn học Hàn Quốc. Dĩ nhiên người viết không có kết quả nghiên cứu thực chứng nào nói rằng việc có chuyên môn về văn học Hàn Quốc hay không sẽ ảnh hưởng mang tính quyết định đến chất lượng bản dịch nhưng nếu nhìn ở quan điểm thông thường, người có chuyên môn về văn học Hàn Quốc tập trung dịch tác phẩm văn học Hàn Quốc thì khả năng tạo ra kết quả tốt sẽ cao hơn. Những người học chuyên ngành văn học Hàn Quốc vừa có kinh nghiệm du học lại vừa đang làm việc ở các cơ quan nghiên cứu, cơ quan giáo dục Hàn Quốc học nên mức độ quan tâm tới tác phẩm văn học Hàn Quốc thường nhiều hơn, và có thể nhanh chóng tiếp cận với tình hình cũng như động hướng của văn học Hàn Quốc. Nói cách khác, những người có chuyên môn về văn học Hàn Quốc nếu so với những người khác thì họ đã được học một cách có hệ thống về văn học Hàn Quốc, tri thức về văn học Hàn Quốc cũng tương đối rộng và sâu nên cần phát huy vai trò cốt lõi trong dịch thuật và các hoạt động liên quan.

Giao lưu văn học không thể được tạo nên chỉ bằng hoạt động của các cá nhân. Để đạt được thành tựu như mong đợi, cần sự hợp tác lẫn nhau giữa các tổ chức, trường học và cơ quan liên quan. Như trên đã đề cập, hoạt động liên quan đến văn học Hàn Quốc hiện nay ở Việt Nam đang phụ thuộc chủ yếu vào sự tài trợ và sự chủ động từ phía Hàn Quốc. Trong mấy năm gần đây, cũng có trường hợp các nhà xuất bản của Việt Nam tìm mua bản quyền tác phẩm văn học Hàn Quốc đang bán chạy, rồi tự trả chi phí dịch cũng như xuất bản nhưng quy mô và mức độ vẫn ở bước sơ khai và vô cùng hạn chế. Các nhà xuất bản Việt Nam cần cập nhật tác phẩm mới ra cũng như dòng chảy của văn học Hàn Quốc thông qua những người có chuyên môn về văn học Hàn Quốc, các nhà biên dịch, các tổ chức văn học Hàn Quốc và cả các tác giả Hàn Quốc rồi tham gia tích cực vào việc tìm hiểu nhu cầu, thị hiếu của độc giả Việt Nam, giới tác phẩm văn học Hàn Quốc vào thị trường Việt Nam. Viện dịch thuật văn học Việt Nam¹¹ nếu thực hiện tích cực vai trò của mình thì con đường giới thiệu văn học Hàn Quốc vào Việt Nam cũng như giới thiệu văn học Việt Nam sang Hàn Quốc sẽ được mở rộng hơn. Và hơn hết, các trường học, các viện nghiên cứu có liên quan gần nhất với văn học Hàn Quốc cần định kỳ tổ chức các hoạt động nghiên cứu và giao lưu văn học Hàn Quốc, tạo cơ hội thường xuyên để các nhà nghiên cứu, các nhà giáo dục, các nhà biên dịch và các nhà văn nhà thơ giao lưu tiếp cận giúp cho văn học Hàn Quốc có được chỗ đứng ngày càng vững chắc hơn ở Việt Nam.

¹¹ Viện Dịch thuật Văn học Việt Nam - một cơ quan trực thuộc Hội Nhà văn Việt Nam được thành lập vào năm 2014. Chủ yếu đảm nhận vai trò giới thiệu văn học Việt Nam ra nước ngoài nhưng cũng đóng vai trò giới thiệu văn học nước ngoài vào Việt Nam. Tuy nhiên, cho tới thời điểm hiện này vẫn chưa có được thành quả cụ thể nào liên quan tới việc biên dịch và xuất bản văn học Hàn Quốc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- 1) Nguyễn Long Châu, *Nhập môn văn học Hàn Quốc*, Nhà xuất bản Giáo dục, 1997.
- 2) Phan Thị Thu Hiền chủ biên, *Đạo bước vườn văn Hàn Quốc*. Nxb Tổng hợp thành phố Hồ Chí Minh, 2017.
- 3) Trần Thúc Việt, *Giáo trình Văn học Korea*. Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, 2006.
- 4) Kỳ yếu hội thảo khoa học <Cùng đọc tác phẩm văn học Hàn Quốc đã dịch sang tiếng Việt> . Trường Đại học KHXH & NV Hà Nội. 26/11/2015.

Abstract

KOREAN LITERATURE IN VIETNAM: LOCATION AND ORIENTATION

Compared with other fields, the literary exchange between Vietnam and Korea started later but has also achieved many achievements. Literary exchange not only

stops at introducing each other's literary works, but also includes other practical activities through diverse programs such as seminars, joint research projects, sharing of literature related resources; and through exchanges between researchers, writers, translators... In this article, the writer focuses on looking back at the activities related to Korean literature in Vietnam carried out since the official establishment of diplomatic relations between the two countries to the present time. From there, consider what the current problem is, how efforts and innovations are needed for a brighter future for Korean literature in Vietnam in particular and Korean-Vietnamese literary exchange in general.

Keyword: Korean literature, literary exchange, translate